I-343

ԱՐԵՎԱԳԻՐ

ՈՒՄՈՒՐԸ ՏԻՆԻՑԷ

ՎԷ ԻԼՄԻՑԷ ՎԷ ՓՕԼԻԹԻԳԻՑԷՑԷ ՏԱԻՐ ԳԱԶԷԹԱ ՏԸՐ

Աւետաբեր հէր սայը կիւրեիւ նէշը օլուռուր։ Սէնէլիյի փէշին 1 ½ վէ պէթը այլրոը ¾ մէճիտիյէ, վէ պէհէր նուսխէսի 40 փարայա տրը։ Ամաօնէ եազըլմագ իչիւն մէքթուպ վէ ազչէ Խիթանպօլտա Ամէրիգան խանընտա Մր. Տուայթ խամինէ, վէ միւէլլիֆէ բաճի թահրիրաթ Մր. Կրին խամինէ կէօնտէրիլմէլի տիր։

ԽՍԹԱՆՊՕԼ· ՅՈՒՆՎԱՐ· 2· 1877· Ե՝· 1

ՀԻԼՏ Ի·

ՄԷՎԱՏՏԸ ՄԻՒՆՏԷՐԻՃԷ

Աւետաբերին Թէպտիլի հէյէթի։ — Սալը՝ ճէտիտ միւպարէք օլսուն։ — Հազիրաթընն զալէպէսի։ — Քրիսթիյանլըղըն զուհուրու։ — Սիոն։ — Գանունը էսասի։ — Փօլիթիզա հաւատիսի։ — Մալիյէ վէ Միւճարիյէ։

ԱՒԵՏԱԲԵՐԻՆ ԹԷՊՏԻԼԻ ՀԷՅԷԹԻ

ՊՈՒ սէֆտա Աւետաբեր եէնի պիր հէյէթէ կիրմիշ տիր։ Եվվէլքի հէյէթի սէնէ պաշընտա Աւետաբերի քիթապ շէքլինտէ պաղլամադա միւնասիպ իսի, եէնի հէյէթի իսէ տահա կիւզէլ վէ հաֆիֆտատա պիր տէֆտա նէշը օլունան պիր դաղէթայա եադըշըր պիր հէյէթ տիր։ Մէմուլ էտէրիզ քի զաղէթամիզըն պու եէնի հէյէթի օգուչանլարըմըզա մադաղուլ օլաճադ տըր։ Աւետաբեր պու հէյէթինտէ եվվէլքի դատտար մէվատտար հավի օլաճադ տըր։ Իմանի մէմուլ էտէրիզ քի տօսթլարըմըզ Աւետաբերին ապօնէյերինին տրթմանընա տախի պէզլի հիմմէթի վէ մուավէնէթի էտէրլէր։

ՍԱԼԸ ՃԷՏԻՏ ՄԻԻՊԱՐԷՔ ՕԼՍՈՒՆ

Կէչէն սէնէ էմնիյէթսիզլիք վէ էնտիշէ վէ լըթիրաղ սէնէսի օլտու։ Վիւճուտուն տաղտընտան պիրինին աղրըմտը իլէ օլ վիւճուտուն քեսֆիֆէի աղասընին միլթէզդի օլտուղու միսիլլի, իշտու մէմալիքին պիր դըսմընտա դուհուր էտէն շուրիշ ու իխթիլալ տախի Թիւրքիանընն հէր թարաֆընտա միւճիպլի էնտիշէ վէ իզթիրաղ օլտու։ Հալը հաղըր, խուսուսա միւսթադպէլ դարա վէ գօյու պուլութլար իլէ էօրթիւլմիշ տիւր։ Ամատա պու սէնէ մէմալիքի մահրուսէ տատտէթ վէ թէրաղդի թարիդինէ մի կիրէճէք, եօխտա Բուսիա իլէ տէհշէթլի պիր մուհարէպէյէ մի թուլթուլաճադ տըր, պուրատա հէնուզ պէլիսիզ տիր։ Ֆագատ մէմուլ էտէրիզ քի տատյէ իպդա օլունաճադ, չինքի, եվվէլա, Եվրօփանընն ալթը տէվլէթլէրինին Պաղը ալկյէ արզ էտէճէքլէրի թէքլիֆլէր խուսուսունտա իթթիֆադ էթմիշ օլտուղլարը իհթիմալտան տըր, վէ Պաղը ալիտէն պու մէմալիքին նամուս վէ մէնաֆիի հաղիգիյէսինէ մուզիրը պիր շէյ թալէպ օլունտաճաղը տախի զանն օլունմադ։ Սանկէն, Եվրօփա տէվլէթլէրի տատյէնին իպդասը վէ պու մէմալիքին տատտէթ ու թէրաղդիսի իչիւն Պաղը ալկյէ ալէլ իթթիֆադ պաղը թէքլիֆլէր արզ էթմէկլի հալտէ, Պաղը ալինին օլ թէքլիֆլէրի ըգտա էտէճէյի մէմուլ օլունմադ։ Էյէր օլ թէքլիֆլէրի էտէն եալընըզ Ռուսիա օլտա իսի, ինանն թէքլիֆլէրինին Պաղը ալիտէն ըգտա էտիկիպ, մուհարէպէ վուգուսի միւթէմէլ կէօրինիւր իսի։ Ֆագատ թիւրքիանընն դատիմ տօսթլարը օլան Ինկիլթէրա վէ Ֆրանսա տէվլէթլէրի տախի Բուսիանընն թէքլիֆ էթտիկի շէյլէրի թէքլիֆ էթմէքտէ օլտուղլարը թագարրատէ, մէմուլ օլունուր քի Պաղը ալի օլ թէքլիֆլէրին դատտուլի պու մէմալիքէ խայրլը կէօրէճէք տիր։ Պինտէն ալէյհ աղ վագէթ զարֆընտա օգուչանլարըմըզա Պաղը ալինին պու մէմալիքին առայիշ վէ բահաթընը վէ թէրաղդիսինի վէ տատլէթ իւզրէ իտարէ օլունմասընը միւճիպ վասիթալար հաղընտա Եվրօփա տէվլէթլէրի իլէ իթթիֆադ էթմիշ օլտուղունու թէպշիր էթմէքլիյի իմիտ էտէրիզ։ Ֆիլհաղիգա պի ամէնիհի թէտալա շիմտիքի թէճրիպէքտար վէ համիյէթշիտ վէ ալիմ տատրաղտանտան չօղ շէյլէր մէմուլ օլունուր։ Պու սէպէպտէն օգուչանլարըմըզա պիր միւպարէք տաղ ճէտիտ թէպլիք էթմէյինմիզտէ էտնըմայըզ։

Էյէր գօնֆերանս տուլի ու տատյիշին մուհաֆազասընտա մուվաֆֆադ օլմայըպ տա, Բուսիա իլէ Թիւրքիա արասընտա մուհարէպէ զուհուր էտէրսէ տախի, իշտու մէմալիքին վէ պուրատա տաքին օլան քեսֆիֆէի միլէլ վէ էֆրատըն մէնաֆիսի ալինի մութլաղ վէ վէլիի նիմէթի ալէմտան օլան ճէնտաղը Հադդըն եէտի իդթիտարընտա օլտուղունու վէ «Ալլահը սէվկնէլերին խայրընա ճիւմլէ շէյլէրին պերաղեր իշլէտէյինի» պիլիրիզ։ Իմանի թէքրար օգուչանլարըմըզը թէպլիք իլէ, Սալը ճէտիտ միւպարէք օլսուն տէյէրէք պու պէնտիմիզէ խիթամ վէրիրիզ։

ՀԱԳԻԳԱԹԸՆ ԳԱԼԻԼԷՅԻ

1.

«Մէլէ+էլ+ը է՝-ս սէմալը պէր գարը, ճէ՝-մէլէ հայալանընճայարէ+, է՝-ն էօլէ+ ան էպէնէ ալըգ ենդէրէյէ հայայա պէնդէր» (Մատթ. ԺԴ. 33)։

Ալլահը մէլէքիւթիւնիւ եէր իւզէրինտէ թէէսիս էթմէք կիւճ պիր մանգահաթ օլտուղունու Էֆէնտիմիզ գատտար աշիքար կէօրէպիլէն վէ օնտան կիպի խալիսանէ իգրար էտէն քիմսէ պուլունմատը։ Մէլէքիւթ իւս սէմալաթընն թօխտումու ինանըլարընն գալզընէ էքիմէյի իսի։ Լաքին պու թարլալար օլ միւպարէք թօխտումու գապուլ իլէ մահտուտտար էթմէյէ միւնասիպ մի իսիլէր։ Խայր, Քրիստոս քէնտիսի պիլէ կէօրտիւ քի պաղլարընն գալզի հիչ մէյմէ վէրմէյէճէք իսի. պիր թագըմընըն տա վէրտիկի մէյմէսէն էքսէրիսի եէթիշէմէյիպ զայ օլաճաղընը։ Ֆիլ հագիգա Քրիստոս կէօրտիւ քի պուղտայընն արասընտա չօղ տէլիճէ պիրպիրլէրի իլէ էօյլէ գարըշաճաղընը իսի քի, օնլարը պիրպիրլէրինտէն այրըմագ պիչին վագթընտա, եանի տիւնեանընն սօնունտատէք միւմքիւն օլմայաճաղընը։ Քրիստոս պիլիր իսի քի քէնտիսի ռնճաղ ինտանըլարընն մէնտֆիի ալիյէսինի իսթէր իսի, վէ ճէմի պէնի պէշէրէ պէօյիւք պէօյիւք պէրէքէթլէր կէթիրմէյէ կէլմիշ իսի, լաքին ինտանըլարա մադտուլ օլուպ օնլարատան թաճ ալաճաղընը հիչ մէմուլ էթմէղ իսի։ Պիլ աքս էյի պիլիր իսի քի, ինտանըլար օնու վէ օնտան թալիմլէրինի ըգտա էտիպ, քէնտիսինի տախի խաչա չըդարաճաղընը իսի։ Սէլամէթ էլչիսի մադամընտա տիւնեայա կէլտի իսէ տէ, պիլիր իսի քի քէնտինին տիւնեայա կէլմէսի մուհտալիֆէթի թահրիք էտիպ, պէյն էնտատ ուղուն վէ տէհշէթամիզ մարաղալարը միւճիպ օլաճադ, վէ Նիհայէթ թէատտի ատթէշինի թուլթուշտուրաճաղընը։ Քրիստոս կէօրտիւ քի տիւնեա իւզէրինտէ հաղիգաթը իլէրլէմէսի եամշաշ պիր ըրմաղընն տաղըշը կիպի օլմայընը, եէր իւզէրինտէ նամկէհան ղուհուր էտէն շէտիտ պիր պօրտա միսալի օլաճաղընը։

Լաքին Քրիստոսուն միւշահէտէ էյլէտիյի պու դատտար կիւճլիւքլէր օնու մէյուս էտէմէտիլէր, հաթթա օնտա ճիւզի ֆիւթուր պիլէ կէթիրէմէտիլէր։ Մայանընն թէմսիլինտէն վէ խարտալ թանէսինին թէմսիլինտէն աշիքար կէօրինտիւյիւ իւզրէ, Քրիստոսուն թէշրիլ վէ թէէսիս էթմէյէ կէլտիյի մէլէքիւթ իւս սէմալաթընն նիհայէթ զալիպ կէլէճէյինէ քեամիլլէն էմնիյէթի վար իսի։ Քէնտի իշի ալէյհինէ մուխալիֆէթ զուհուր էտէճէյինի պիլիր իսի իսէ տէ, օլ իշին մուվաֆֆագիյէթ պուլմամասը զայրի դապիլ օլտուղունու տախի պիլիր իսի։ Օլ իշի պօղմադա չօգ զայրէթլէր օլաճաղընը պիլիր իսի իսէ տէ, իշին պօղուլմաղ օլտուղունա տախի վաղըթ իսի։ Խէլասընը-զընն սէրվէրինին պիր թարաֆտան հէվ պու միւշքիլաթը կէօրմէսի, տիկէր թարաֆտան տախի քէսպ էտէճէյի զաֆիէրտէն տօլայը թամ էմնիյէթի օրնասը վագտ միւճիպլի հայրէթ պիր քէյֆիյէթ տիր։ Քրիստոս հէր շէյի քէնտի էֆքէտար վէ տրզուլէրի իւզրէ կէօրէն, քէնտի ալէյհինէ իճրա օլունան շէյլէրի խսէ կէօրմէզլիքտէն կէլէն պիր թագըմ խայալի տատմէրտէն տէյիլ իսի։ Պիլ աքս, Քրիստոս էն աքսի շէյլէրի վաղիհ սուրէթտէ կէօրիւր իսի խսէ տէ, աքսիսինտէն նէ գօրդտր, նէ ֆիւթուր կէթիրիր, նէ տէ հարէքէթտէն տուրուր իսի։ Տալղալարը գապարմըշ տերեա քէնտրընտա ֆէրահ գալզլէ օթուրուպ, էթրաֆընտան էսէն շէտիտ պօրայը իշ եէրինէ գօմայան տէնիպ գուշու կիպի, Խէլասքէարըմըզ տախի պիրա խավֆ վէ պիրա թէլաշ հագիգաթ վէ տատլէթ տիւշմէնլէրինին շամնթասընը տինլէր իսի։

Հալը հազրըն Քրիսթիյանլարը տախի Քրիստոսուն պու բուհունա նէ գատտար միւհթաճ տըրլար։ Հագիգաթ վէ տատլէթ մէլէքիւթիւնիւն եէր իւզէրինտէ թէշրիլ վէ թէէսիսի իշիւն իճրա օլունան զայրէթլէրինին պէօյիւք միւշքիլաթա ուզրայաճաղընը պիլէրէք, օլ միւշքիլաթա ճէսարէթլէ կէօյիւս վէրմէնլէր։ Ճէսիմ գուվվէթլէր մէլէքիւթ Ուլլահա դարշը մուհարէպէ էտէճէյինի պիլէրէք, օլ գուվվէթլէրին քեսֆիֆէսի նիհայէթ մաղլուպ վէ փայմալ օլաճաղընա էմին օլսունլար։

ՔՐԻՍԹԻՅԱՆԼԸՂԸՆ ԶՈՒՀՈՒՐՈՒ

22.

Ի՝-լ՝-մ Ռ՝-ա՝ է՝ Ք՝ Ք՝-ա՝ զ՝ ե՝ ճ՝ ճ՝ ե՝-ռ՝ ֆ՝-ա՝ ռ՝-ա՝ ֆ՝ ։

Իլում թապիյէնին ինճիլլէրին թալիմաթընը ճէրհ էթմէղ օլտուղունու սոն իրի պէնտիմիզտէ կէօրթէրմէք։ Լաքին ինճիլլէր Ահատ աթիդտէ իսէ պաղը ահվալը թապիյէ, մէսէլա քիւրրէի արզընն վէ նէվի պէշէրին եարատալարը զիրը օլունմուշ օլտուղունատան, իլում թապիյէ եալընըզ ինճիլլէրի տէյիլ, Քիթիպի մուղատասէնին սաիր գրամլարընը տախի ճէրհ էթմէղ օլտուղունու թէֆ-

թիչ վէ թէսպիհի էյլէմէմիզ լաղըմ կէլիր։

Պու մէսէլէյի լայըգը վէճհ իւզրէ հալլ էտէպիլմէք իչիւն հէմ Քիթապը շէրիֆի, հէմ տախի դավանիների թապիիյէյի տօղրու սուրէթտէ թէֆսիր էթմէմիզ լճապ էտէր։ Պունլարտան պիրի եանլըշ թէֆսիր օլունուրսա, օլապիլիր քի Քիթապը շէրիֆ իլէ դավանների թապիիյէ, ֆիլ հադիգա եէքտիկէրինէ մուխալիֆ ատյիլ իքէն, պիրպիրլէրինէ մուխալիֆ կէօրիւնսիւնլէր։

Էվվէլ էմրտէ Քիթապը շէրիֆի տօղրու սուրէթտէ թէֆսիր էթմէք լաղըմ իսէ տէ, պու շէյ ալթիտէ պէյան դըլընտաճադ պաղը սեպեպլէրէ նազարէն դօլայ ատյիլ տիր։

1. Քիթապը շէրիֆ թէվարիխ վէ շիր վէ նիւզուլվէթ վէ սայր մէվատտը միւթէնէվվիյէտէն պահս էտէն դրամլարտան իպարէթ պիր մէճմուա օլուզունտան, Քիւթիւպի մէզպուրէնին հէր պիր դրամընը օլ դրամըն պահս էյլէմէյի մատտէնին ուսուլ վէ իսթիլահընա կէօրէ թէֆսիր էթմէք իգթիզա էտէր։ Փէյղամպէր եախոտ շահիրլէրտէն պիրինին քիթապը պիր միւվէրրիխ քիթապը կիպի թէֆսիր օլունուրսա, օլ թէֆսիր չօղ տէֆտա տօղրու օլմազ։

2. Քիթապը շէրիֆ հէր շէյին սէպեպի եվվէլի, վէ դատիր վէ ալիմի մութլադ օլան Ալլահըն թապիրի վէ թէբրին միսիլի ֆէվզ էլ ատէ տէրին վէ Եիւքսէք մատտէլէրտէն տախի պահս էտէր։ Իմոմ պու միսիլի մատտէլէրի դրտա ադլըմըզ լայզըլյա ֆէհմ էտէմէզ օլուզունտան, օնլարը թէֆսիր էթմէմիզտէ չօղ տէֆտա եանլըլապիլիրիզ։

3. Քիթապը շէրիֆ ալ սէօզ իլէ չօղ շէյ թալիմ էտէր։ Քիւթիւպի մուգատտէսէնին քէտֆիֆի դրամլարը պիրլիբատ հէր քէսին սաթուն ալըպ օգույապիլէճէյի դարարընտա պիր ճիլա քիթապ տըր, ֆագաթ օլ պիր ճիլա քիթապ նէ դատար մէվատտը միւհիմմէյի հավի տիր։ Պունտէն ալէյհ Քիթապը շէրիֆ պէյան էթմէյի թալիմատը թաֆսիլէն տէյիլ, անճադ մուխթատար սուրէթտէ իֆատտէ էթմէյինտէն, մէզբիր թալիմատը թէֆսիր էտէնլէրտէն պազըլարը եանլըլարը։

Քիթապը շէրիֆ եալընըզ ալիմ ատէմլէր իչիւն եազըլմըշ տէյիլ տիր։ Պու քիթապ միւթէմէտտան վէ զայրի միւթէմէտտան միլլէթլէրին, վէ ալիմ վէ ճահիլ տատմլէրին քէտֆիֆէսի իչիւն, հէմ իւլումը թապիիյէ էօյրէթմէք նէյէթիլ իլէ տէյիլ, անճադ խէլտա եօլունու ճէմիի պէնի պէշէրէ պէյան էթմէք նէյէթիլլէ եազըմըշ օլտուզունտան, ահվալը թապիիյէտէն պահս էթմէյի թադիրտէ, իւլումի դէ ֆիւնուն պահնալարընտա պէյն էլ հիւքմա ճարի օլան խթիլահը դուլլանմազ իսէ. էօյլէ խթիլահ դուլլանմըշ օլայըրը, հավի օլտուզու շէյլէր մեճհուլ վէ անհաշըրմազ շէյլէր տէյիս էհալինին ալիմ օլմայան դրամը թարաֆընտան ըէտտա

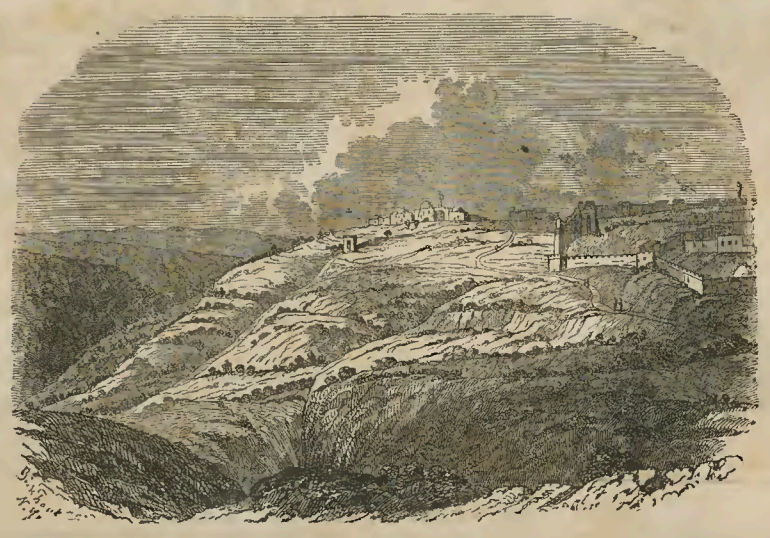

ՍԻՈՆ

օլունուրլար ըտը։ Ֆարազա, Քիթապը շէրիֆտէ քիւրրէի արզ հադդընտա, շիմոիքի էհլի հէյէթին թարիֆի իւզրէ, ասլընտա պուլութ նէվինտէն պիր մատտէ օլուզ միւրուրի ղէման իլէ դաթըլշըզ ճիսմի քէսիֆ օլտու տէնիլմիշ օլտայըրը, եախոտ էհլի իլմի թադադաթը արզին դավինճէ, քիւրրէի արզին ղէմինինի թադադալտա թադիսի, վէ հէր պիր թադադա պինլէրճէ պին սէնէլէր տէվրինտէ մէյատնա կէլմիշ կիպի թարիֆ օլունմուշ օլայըրը, իլմի հէյէթտէն վէ իլմի թադադաթը արզտան պիհապէր օլան ատէմլէր օ մադուլէ պէյանաթը անտայըզ դադուլ էտէպիլիր մի խթիլէր։ Օ մադուլէ պէյանաթ նասըն էֆքէար վէ իթիգատատընա մուղայիր կէօրիւնտիւյունտէն, պէ հէր հալ ըէտտա օլունուր իսի։ Պինտէն ալէյհ եանլըշ թալիմատ էօյրէտէմէզ օլան Քիթապը շէրիֆին հէր միլլէթին վէ հէր ճէմատատին անտայատիլէճէյի խթիլահը դուլլանըզ, ալամատը թադիիյէյի իւլումի վէ ֆիւնուն մէնսուզ վէ միւթէալիդ էլֆաղ վէ խթիլահ իլէ տէյիլ, անճադ ատամը նասըն էֆքէարընա միւթադիդ սուրէթտէ թարիֆ էթմէմէ խղթիղատ հալտէն իսի։ Իմոմ Քիթապը շէրիֆի իլմի հէյէթտէն եախոտ իլմի թադադաթը արզտան պահս էտէն պիր քիթապ կիպի թէֆսիր էտէնլէր, եախոտ Քիթապը շէրիֆ տախի իւլումի վէ ֆիւնունա մախսուս օլան խթիլահը դուլլանմալը իսի տէյիս խատիա էտէնլէր եանլըլարը։

Սալիֆ իւզ ղէրբ սէպեպլէրէ նազարէն Քիթապը շէրիֆին էքսէրիյա եանլըշ սուրէթտէ թէֆսիր օլունմուշ օլմասը թէճճիւզէ շայան պիր շէյ տէյիլ տիր։ Վադթիյէ Քիթապը շէրիֆ քիւրրէի արզին տուրուր վէ կիւնէշին քիւրրէյի արզին էթրաֆընտա տէվր էտէր օլտուզունու թալիմ էտէր տէյիս զանն օլունուր իսի։ Պիր վադթի տախի Քիթապը շէրիֆ քիւրրէի արզին քիւրրէ շէքլինտէ տէյիլ, անճադ սամի հը միսմէվի շէքլինտէ պիր ճիսմ օլտուզունու թարիֆ վէ պէյան էտէր տէյիս զըյտա օլունտու։ Պաղըլար տախի զանն էթմիլէր քի, Քիթապը շէրիֆի եազանլարին թախմինի իւզրէ Ալլահ քիւրրէի արզը եօղատան վար էտէլի անճադ ալթը պին սէնէ տիր։ Իւլումը թապիիյէ պու զիւհիմէրին քէտֆիֆէսինի ճէրհ էթմի իսէ տէ, պունտա Քիթապը շէրիֆի ճէրհ էթմիշ օլմատը, չիւնքի մէզբիր զիւհումէր Քիթապը շէրիֆին ասլ մանտատը Սիոն Ցեբուսալըմարին դալէ շէհրի իսի։ Դաւիթ շէհրի մէզքիւրիւ զապթ էթմի, վէ օնատան սոնկրա չօղ տէֆտա Սիոն «Դաւիթ շէհրի» թէսմիյէ օլունուր իսի (Բ. Փատ. Ե. 7, Գ Փատ. Ը 1)։ Դաւիթ Սիոնուն կիւզել վէ մէհրին մէվզիսի իւզերինէ սէվինիր, վէ օնու Քրիստոսուն քիլիսէսինէ պիր թէչպիհ մազամընտա սէվէր իսի։ «Եիւքսէքլիյի կիւզել, ճիւմլէ երէրին սիւրուրի, շէմալըն եանլարընտա օլան Սիոն տաղը, պէօյիւք փատիշահըն շէհրի տիր»։ «Սիոնու տօղաչին, վէ օնուն էթրաֆընը ալին, օնուն դուլէլերինի սայրը, օնուն հիսարլարընտա տիզ դաթ էտին, սերայլարընին ֆարգընա վարին, թաքի կէլէճէք սիլսիլէյէ նազլ էտէսինիզ։» «Իչթէ փատիշահլար ճէմ օլտուլար. պիրլիքատ կէչտիլէր։ Օնլար կէօրտիքլերի կիպի թէաճճիպ էթտիլէր, իրբտիլէր, աճէլէ գաչտըլար (Մէզ. ԽԸ. 2, 12, 13, 4, 5)։ Պու տաղին ճէնուպի թէփէսինտէ «Դաւիթին մէզարը» տէնիլէն մահալտէ շիմոն պիր ճամի վար տըր։ Միսալմանլար մէզարու մահալէ չօղ հիւրմէթ էտէրլէր։ Գ Փատ. Բ. 10, ԺԱ. 43, ԻԲ. 31։ Սիոն, Մորիա վէ Ոփէլ տաղլարը իլէ պէրապէր իւք հիսար տէրունինտէ օլուզ, միւսթահքէմ դալէլերի վար իսի (Ա. Թէվ. ԺԱ. 5)։ Սողոմոն վէ սոնկրա Հերովդէս քէնտի միւքէլլէֆ սերայլարընը պու տաղին իւզերինտէ եափտըլար։ Սուրէթի թէտաֆիյէտէ պուլունան տաքերլէր իչիւն Սիոն վէք միւնասիպ վէ միւհիմմ պիր մէվզի իսի, վէ պու մէվզի Բօմալըլարընը զապթընա կէչտիյի վադրթ օլ տէրէճէ միւսթահքէմ վէ մէթին իսի քի, շէհր այնարդտան սոնկրա, Տիտուս,« Պու մուհարէպէտէ ֆէհհադիգա Ալլահ պէղիմ իլէ պէրապէր իսի, եօխտա ինոան էլի եախոտ մաքինալար պու խթիհքեամլարա նէ թէէսիր էտէպիլիրլէր իսի» տէտի։ Սիոն շիմոի չօղ թէպալ օլմուշ տուր։ Օնուն պէօյիւք գըսմը շիմոիքի հիսարտան տիշարը օլուզ, մէզար տըր, պիր դրամընտա տախի Երուսալիմին տէտայի իւզրէ թարյա կիպի չիֆթ սիւրիւլիւր (Երեմ. ԻԶ. 18. Միք. Գ. 12)։

Բիվայէթէ նազարէն, վադթիյլէ իբի խախամ Երուսաղիմէ եազլաշտըգլարընտա Սիոն թէփէսի իւզերինտէ պիր թիլքինին սէյիրթմէքտէ օլտուզունու կէօրտիլէր։ Խախամլարտան պիրի, Ցեսու, աղլատր, վէ տիկէրի, Եղիազար, կիւլտիւ։ Ազլայան խախամ արդատաշընա, «Նէշին կիւլիւյօրսուն» տէյիս տիւալ էտինճէ, Եղիազար օնա, «Սէն նէշին ադլայօրսուն» տէտի։ Ցեսու, «Պէն Երեմիանին Ցիղանլարընտա եազըլան շէյլերին իճրա օլունմադտա, եանի Սիոնուն վիրանէլերի իւզերինտէ թիլքիլէր կէզմէքտէ օլտուզունու կէօրէրէք ադլայօրում» տէյիս ճէվապ վէրտի։ Եղիազար տախի, «Ալլահըն քէնտի թէհտիտա էթտիյի շէյլերի իճրա էթմէքտէ օլտուզունու կէօզէրիմ իլէ կէօրտիւյումտէն վատարընը տախի իճրա էտէճէյինէ իման էտիպ կիւլիւյօրում, չիւնքի Ալլահ հիւքմ էթմէքտէն իսէ ափվ էթմէյի տահա զիյատտ իսթէր» տէտի։

«Սիոն» վէ «Սիոն դըզը» սէօզլէրի իլէ պազէն Մորիա տաղը վէ հէյքէլ պէրապէրինտէ օլարադ պիւթիւն շէհր (Մէզ. Բ. 6, Թ. 11, ՀԴ. 2, Ես. Ա. 8. Յովէլ Բ. 23), պազէն տախի եէր իւզերինտէ վէ սէմտտէ քիլիսէի հադիդիյէնին թախթը անտայըզը (Երեմ. Ը. 19, Իպր. ԺԲ. 22. Վահ. ԺԴ. 1)։

ԳԱՆՈՒՆԸ ԷՍԱՍԻ

ՄԷՄԱԼԻՔԻ ՏԷՎԼԷԹԻ ՕՍՄԱՆԻՅԷ

1. Տէվլէթի Օսմանիյէ մէմալիք վէ գըթաաթը հազըրէյի վէ էյալէթը միւմթազէյի միւհթէվի վէ հէյէթի վահիտէ օլմաղլէ, հիչ պիր զէմանտէ, հիչ պիր սէպէպլէ թէֆրիգ գապուլ էթմէզ։

2. Տէվլէթի Օսմանիյէնին փայիթախթը Իսթանպօլ շէհրի օլուպ, վէ շէհրի մէզգիւրուն սաիր պիլատը Օսմանիյէտէն այրը օլարագ պիր իմթիյազ վէ միւաֆիյէթի եօգ տուր։

3. Սալթանաթը սէնիյէյի Օսմանիյէ խիլաֆէթի քիւպրայը իսլամիյէյի հաիզ օլարագ, ուսուլը գատիմէսի վէճհիլէ սիւլալէյի Ալի Օսմանըն էքպէր էվլատընա աիտ տիր։

4. Զաթը հազրէթի փատիշահի հասէպ էլ խիլաֆէ տինի իսլամըն համիսի, վէ պիլ ճիւմլէ թէպաայը Օսմանիյէնին հիւքիւմտար վէ փատիշահը տըր։

5. Զաթը հազրէթի փատիշահինին նէֆսի հիւմայունու մուգատտէս վէ ղայրի մէսուլ տուր։

6. Սիւլալէյի Ալի Օսմանըն հուգուգը հիւրրիյէթ վէ էմլաք վէ էմվալը զաթիյէ, վէ մատամ իլ հայաթ թախսիսաթը մալիյէլէրի թէքէֆֆիւլի ումումի թահթընտա տըր։

7. Վիւքէլանըն ազլը վէ նասպը, վէ րիւթպէ վէ մանասըպ թէվճիհի, վէ նիշան իթասը, վէ էյալէթը միւմթազէնին շէրաիթի իմթիյազիյէլէրինէ թէվֆիգան իճրայի թէվճիհաթը, վէ մէսքիւքեաթ ղարպը, վէ խութպէլէրտէ նամընըն զիքրի, վէ տիւվէլի էճնէպիյէ իլէ մուգավէլէ ագտը, վէ հարպ վէ սուլհ իլանը, վէ գուվվէյի պէրրիյէ վէ պահրիյէնին գումանտասը, վէ ահքեամը շէրիյէ վէ գանունիյէնին իճրասը, վէ տէվաիրի իտարէնին մուամէլաթընա միւթէալլիգ նիզամնամէլէրին թանզիմի, վէ միւճազաթը գանունիյէնին թախֆիֆի վէ եա աֆվը, վէ մէճլիսի ումումինին ագտ վէ թաթիլի, վէ լէտէլիգթիզա հէյէթի մէպուսանըն ազասը եէնիտէն ինթիխապ օլունմագ շարթը իլէ ֆէսխի հուգուգը մուգատտէսէյի փատիշահի ճիւմլէսինտէն տիր։

ԹԷՊԱԱՅԻ ՏԷՎԼԷԹԻ ՕՍՄԱՆԻՅԷՆԻՆ ՀՈՒԳՈՒԳԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅԷՍԻ

8. Տէվլէթի Օսմանիյէ թաապիյէթինտէ պուլունան էֆրատըն ճիւմլէսինէ, հէր հանկի տին վէ մէզհէպտէն օլուր իսէ օլսուն, պիլա իսթիսնա Օսմանլը թապիր օլունուր. վէ Օսմանլը սըֆաթը գանունէն մուայյէն օլան ահվալէ կէօրէ իսթիհսալ վէ իզաա էտիլիր։

9. Օսմանլըլարըն քեաֆֆէսի հիւրրիյէթի շախսիյէլէրինէ մալիք, վէ ախէրին հուգուգը հիւրրիյէթինէ թէճավիւզ էթմէմէքլէ միւքէլլէֆ տիր։

10. Հիւրրիյէթի շախսիյէ հէր թիւրլիւ թէարրուզտան մասուն տուր. Հիչ քիմսէ գանունուն թային էթտիյի սէպէպ վէ սուրէթտէն մաատա պիր պահանէ իլէ միւճազաթ օլունամազ։

11. Տէվլէթի Օսմանիյէնին տինի տինի իսլամ տըր. Պու էսասը վիգայէ իլէ պէրապէր ասայիշի խալգը վէ ատապը ումումիյէյի իխլալ էթմէմէք շարթը իլէ, մէմալիքի Օսմանիյէտէ մարուֆ օլան պիլ ճիւմլէ էտյանըն սէրպէսթիյէթի իճրասը վէ ճէմաաթը միւխթէլիֆէյէ վէրիլմիշ օլան իմթիյազաթը մէզհէպիյէնին քէմաքեան ճէրէյանը տէվլէթին թահթը հիմայէթինտէ տիր։

12. Մաթպուաթ գանուն տաիրէսինտէ սէրպէսթ տիր։

13. Թէպաայի Օսմանիյէ նիզամ վէ գանուն տաիրէսինտէ թիճարէթ վէ սանաաթ վէ ֆէլահէթ իչին հէր նէվի շիրքէթլէր թէշքիլինէ մէզուն տուր։

14. Թէպաայի Օսմանիյէտէն պիր վէ եա պիր գաչ քիշինին կէրէք շախսըլարընա վէ կէրէք ումումա միւթէալլիգ օլան գավանին վէ նիզամաթա մուխալիֆ կէօրտիւքլէրի պիր մատտէտէն տօլայը մէրճիինէ արզուհալ վէրմէյէ հագղը, մէճլիսի ումումիյէ տախի մէպուսան վէ աայան հէյէթլէրինէ շիքեայէթ իտէպիլմէյէ հագլարը վար տըր։

15. Իլմի թէտրիս սէրպէսթ տիր. Միւայյէն օլան գանունա թէպաիյէթ շարթը իլէ հէր Օսմանլը ումումի վէ խուսուսի թէտրիսէ մէզուն տուր։

16. Պիլ ճիւմլէ մէքթէպլէր տէվլէթին թահթը նէզարէթինտէ տիր. Թէպաայը Օսմանիյէնին թէրպիյէսի պիր սիյագ իթթիհատ վէ ինթիզամ իւզրէ օլմագ իչին իգթիզա էտէն թէտապիր իթթիխազ օլունաճագ, վէ միլլէթի միւխթէլիֆէնին ումուրը իթիգատիյէլէրինէ միւթէալլիգ օլան թէտրիսաթընա խալէլ կէթիրիլմէյէճէք տիր։

17. Օսմանլըլարըն քեաֆֆէսի հուգուգը գանունիյէտէ, վէ տինի վէ մէզհէպլէրինտէն մաատա մէմլէքէթէ հուգուգ վէ վազաիֆինտէ միւսավի տիր։

18. Թէպաայի Օսմանիյէնին խիտէմաթը տէվլէթտէ իսթիխտամ օլունմագ իչին տէվլէթին լիսանը րէսմիսի օլան Թիւրքճէյի պիլմէլէրի շարթ տըր։

19. Տէվլէթ մէմուրիյէթլէրինէ ումում թէպաա էհլիյէթ վէ գապիլիյէթլէրինէ կէօրէ մէնասըպ օլան մէմուրիյէթլէրէ գապուլ օլունուրլար։

20. Թէքեալիֆի մուգարրէրէ նիզամաթը մախսուսէսինէ թէվֆիգան քէմաֆֆէ թէպաա ալէյհինտէ հէր քէսին գուտրէթի նիսպէթինտէ թարհ վէ թէվզի օլունուր։

21. Հէր քէս ուսուլէն միւթէսարրըֆ օլտուղու մալ ու միւլքիւնտէն էմին տիր. Մէնաֆիի ումումիյէ իչին լիւզումու սապիթ օլմատըգճա, վէ գանունու միւճիպինճէ տէյէր պահասը փէշին վէրիլմէտիքչէ քիմսէնին թէսարրուֆունտա օլան միւլք ալընամազ։

22. Մէմալիքի Օսմանիյէտէ հէր քէսին մէսքէն վէ մէնզիլի թէարրուզտան մասուն տուր. Գանունուն թային էթտիյի ահվալտէն մաատա պիր սէպէպլէ հիւքիւմէթ թարաֆընտան ճէպրէն հիչ քիմսէնին մէսքէն վէ մէնզիլինէ կիրիլէմէզ։

23. Նաֆիլէճագ ուսուլը միւհաքէմէ գանունու հիւքիւմլէրինէ հիչ քիմսէ գանունէն մէնսուպ օլտուղու միւհաքէմէտէն պաշգա պիր միւհաքէմէյէ կիթմէյէ իճպար օլունամազ։

24. Միւսատէրէ վէ անղարիա վէ ճէրիմէ մէմնու տուր. Ֆագաթ մուհարէպէ էսնասընտա ուսուլէն թային օլունաճագ թէքեալիֆ վէ ահվալ միւսթէսնա տըր։

25. Պիր գանունա միւսթէնիտ օլմատըգճա վէրկի վէ րիւսումաթ նամը իլէ վէ նամը ախէրլէ հիչ քիմսէտէն պիր աղչէ ալընամազ։

26. Իշքէնճէ վէ սաիր հէր նէվի էզիյէթ գաթիյէն վէ քիւլլիյէն մէմնու տուր։

ՎՈՒՔԷԼԱՅԻ ՏԷՎԼԷԹ

27. Մէգամը սատարէթ վէ մէշիհաթի իսլամիյէ թարաֆը փատիշահիտէն էմնիյէթ պույրուլան զէվաթա թէվճիհ իլէ պույրուլուր, սաիր վիւքէլանըն մէմուրիյէթլէրի տախի իրատէյի շահանէյէ պաղլը տըր։

28. Մէճլիսի վիւքէլա սատրըազամըն րիյասէթինտէ թոփլանըր, տախիլի վէ խարիճի ումուրը միւհիմմէնին մէրճիի տիր ։ Միւզաքէրէ օլունան մատտէլէրտէն իրատէյի սէնիյէյէ իգթիրանը լազըմ օլանլարը գարարը իրատէյէ միւթէվագգըֆ օլուր ։

29. Վիւքէլատան հէր պիրի մէմուրիյէթինէ աիտ օլան ումուրտան ինֆիրատէն մէսուլ օլուպ, մէմուրիյէթի թահթընտա պուլունանլարը ուսուլունա թէվֆիգան իճրա, վէ իճրասը մէզունիյէթի թահթընտա օլմայանլարը սատրըազամա արզ իտէր։ Սատրըազամ տախի օ մատտէլէրի միւզաքէրէյէ լայըգ կէօրիւր իսէ մէճլիսի վիւքէլայա հավալէ իտէր, վէ միւզաքէրէսինտէն սոնրա իրատէյի սէնիյէյէ արզ օլունուր, վէ խարիճի ումուր իլէ թէքեալիֆի ումումիյէ մէմուրիյէթլէրինտէ օլան մէսաիլ իսէ մէճլիսի ումումիյէ հավալէ օլունուր. Փաշա (?) մէճլիսին նէզարէթինտէ իճրա օլունմագ լազըմ կէլիր։

30. Վիւքէլանըն ազլը վէ նասպը մէմուրիյէթլէրինէ միւթէալլիգ աճիլ վէ իճրաաթ մէսուլ տուր։

31. Մէպուսան հէյէթինտէ պիր վէ եա պիր գաչ հէյէթի մէպուսանըն թալէպի իլէ թահգիգ օլունաճագ վէքիլի վիւքէլանըն մէսուլիյէթինէ միւթէալլիգ շիքեայէթ մէպնա հէյէթի մէպուսանըն նիզամը տաիրէսինտէ միւզաքէրէ օլունուր, վէ հէյէթի մէպուսանըն էքսէրիյէթի արայի իլէ գապուլ օլունուր իսէ, շիքեայէթ մէզգուր հէյէթի մէպուսանըն րէյին վէ գարարը իլէ թահգիգ օլունաճագ նիզամ ումումիյէ մուճիպինճէ սատրըազամա թագտիմ օլունուր, վէ պու մատտէ միւհաքէմէյէ թավզիֆ օլունուր. Մէսուլիյէթ թահգիգ վէ թէսպիթ օլունուրսա, մէսուլիյէթ քիւլլիյէն ինթիհա պուլունուր, վէ էօլէ էօլտուղու թագտիրտէ հէյէթի մէպուսանըն էքսէրիյէթի իլէ վէքիլին ազլը գարարը վէրիլիր, վէ սոնրա միւհաքէմէյէ սէվգ օլունուր ։ Մէզգուր գարարըն թէսպիթինտէն սոնրա միւհաքէմէյէ վէրիլմէսի հէյէթի մէպուսանըն իրատէյի մէզունիյէթինէ միւթէվագգըֆ օլուր. Պու միւհաքէմէտէ վէքիլ հիւքիւմէթ մէմուրի սըֆաթը իլէ պուլունմազ, վէ գաթիյէն գանունիյէ միւճազաթ օլունուր։

32. Վիւքէլատան իթթիհամ օլունանլարըն ուսուլը միւհաքէմէլէրի գանունու մախսուսու իլէ թային էտիլիր։

33. Մէմուրիյէթլէրինտէն խարիճ վէ սըրֆ զաթլարընա աիտ հէր նէվի թէճավիւզ վիւքէլանըն սաիր թէպաայը Օսմանիյէ կիպի մէսուլ տուր։ Պու միւլքի խուսուսաթըն միւհաքէմէսի սաիր ուսուլը միւհաքէմէ ումումիյէ իլէ օլունուր։

34. Տիվանը ալինին թէթգիգաթը միւթէալլիգ օլտուղու գարար վէրիլմէ վէքիլի թէհմէթլիյի գապուլ էտէն գանունա թէվֆիգան քէմալ իլէ թապի օլուր։

35. Վիւքէլա իլէ հէյէթի մէպուսան արասընտա իխթիլաֆ օլտուղու սուրէթտէ վիւքէլա թարաֆընտան իսրար օլունուրսա, մէպուսանըն ճէվապը մէսուլիյէթլէրի սոյ իլէ, վէ թահգիգ օլունմագ իճապ էտէր իսէ, վիւքէլա թէպտիլ օլունուր, վէ եա հէյէթի մէպուսան ֆէսխ օլունուր, վէ եէնի ինթիխապ իլէ թէշքիլ օլունուր ։

36. Մէճլիսի ումումի մինաքատ օլմատըղը զէմանլարտա մէմլէքէթի մէսուլ վէ խալգը իհթիյաճ վէ մուհաֆազա իչին պիր զարուրէթ զուհուր իտէրսէ, վէ պու պապտա վազ օլունաճագ գանունա իհթիյաճ կէօրիւլիւրսէ

հէք գանունա միւղայիր օլմամագ իւզրէ մէճլիսի վիւքէլա գարարը իլէ վէ իրատէյի սէնիյէյէ միւսթէնիտ օլարագ, մէճլիսի ումումինին ինիգատընա գատար գանուն հիւքմիւնտէ օլմագ իւզրէ իճրա օլունուր, վէ պու գարարլար մէճլիսի ումումիյէ պիլ ինիգատ թագտիմ օլունուր ։

37. Վիւքէլատան հէր պիրի հէր նէ զէման մէճլիսի ումումիյէ կէլիպ, հէյէթլէրին իքիսինտէ պուլունապիլիր, վէ խաթիպ օլունմագ հագղընա մալիք տըր. Վիւքէլանըն միւսթէշարլարը տախի վիւքէլա թարաֆընտան կէօնտէրիլտիքլէրինտէ մէճլիսի ումումիյէ կէլիպ ֆիքիրլէրինի պէյան էտէպիլիրլէր ։

38. Իսթիճվապ լազըմ կէլէն վիւքէլատան պիրինին ճէվապ վէրմէսի, պիզզաթ կէլմէսի վէ եա մէմուրիյէթինէ պուլունան պիր մէմուրու կէօնտէրմէսի հագղը վար տըր, վէ եա խուսուսու թէթգիգ իչին պիր գաչ կիւն միւհլէթ թալէպ էտէպիլիր։

ՄԷՄՈՒՐԻՆ

39. Պիլ ճիւմլէ մէմուրին նիզամը մախսուսինէ թէվֆիգան թէսպիթ օլունաճագ հէյէթի մէմուրիյէթլէրէ ինթիխապ օլունաճագ տըր. Վէ պու վէճհիլէ ինթիխապ օլունան մէմուրլար գանունէն մէզուլիյէթլէրինէ պիր սէպէպի մէշրու օլմատըգճա ազլ օլունամազլար, վէ խիզմէթլէրինտէն ազլ վէ եա իսթիֆա էտէն մէմուրլար մէմուրիյէթլէրինէ թէգաիւտ հագղընա մալիք օլունուրլար, վէ գանունու մախսուսունա կէօրէ թէգաիւտ մաաշը տախի ալըրլար ։

40. Հէր մէմուրիյէթին վազաիֆի նիզամը մախսուսու իլէ թային օլունաճագ տըր, հէր մէմուր քէնտի վազաիֆինէ թապի օլունմագ միւսթէլզիմ տիր ։

41. Մէմուրուն ամիրինէ հիւրմէթ վէ րիայէթի լազըմէ տէն իսէ, իթաաթը գանունուն թային էթտիյի տաիրէ մախսուս տուր. Խիլաֆը գանուն օլան ումուրտա ամիրէ իթաաթ մէսուլիյէթտէն գուրթուլմաղա մանի օլամազ ։

ՄԷՃԼԻՍԻ ՈՒՄՈՒՄԻ

42. Մէճլիսի ումումի հէյէթի այան վէ հէյէթի մէպուսան նամըլէ իքի պէօլիւք հէյէթտէն միւրաքքէպ տիր ։

43. Մէճլիսի ումումինին հէր սէնէ թէշրինի սանինին պիրինճի կիւնիւ հէյէթլէրի պիր իրատէյի սէնիյէյի մախսուսա իլէ աչըլըր, վէ մարթ իպթիտասընտա հիւքիւմէթին թէսպիթ իլէ իքիսինին միւշթէրէքէն թաթիլի իրատէյի սէնիյէ իլէ օլունուր ։

44. Զաթը հազրէթի փատիշահի իգթիզասընա կէօրէ մէճլիսի ումումինին վագթընտան էվվէլ աչըլմասընը վէ մուայյէն մուտտէթինին գըսալթըլըպ վէ եա թէմտիտ օլունմասընը ։

45. Մէճլիսի ումումինին իֆթիթահը զաթը հազրէթի փատիշահի, վէ եախուտ թարաֆըլարընտան վէքիլի մութլագ օլան սատրըազամըն հուզուրու իլէ հէյէթլէրին ալթը մէճլիսէ միւճթէմի օլտուղու հալտէ իճրա օլունուր, վէ սէնէ իչինտէ հիւքիւմէթին գըսմը տախիլիյէ վէ խարիճիյէսինտէ վագի օլան ահվալ, վէ իլէրիտէ իթթիխազը մուգթազի թէտապիր թէֆսիլ օլունուր։

չէ պլիւսաթա տաիր սիր նուսխասը հիմայուն գրաստ օլունուր ։

46 Մէճլիսի ումումի ազալըղընա ինթիխապ վէ եա նասպ օլունան վէքիլ մէճլիսին էվվէլ քիւշատընտա սատրազամ հուզուրունտա, վէ օ կիւն հազըր պուլունմայան օլուր իսէ մէնսուպ օլտուղու հէյէթ մուճթէմի օլտուղու հալտէ րէիսլէրի հուզուրունտա Զաթը հազրէթի փատիշահիյէ վէ վաթանըմա սատաքաթ, վէ գանունը էսասի ահքեամընա վէ իւհտէսինէ թէվտի օլունան վազիֆէյէ րիայէթէ խիլաֆընտան մուճաննէպ էյլէյէճէյինէ թահլիֆ օլունուրլար,

47. Մէճլիսի ումումի ազասը րէյ վէ միւթալէա պէյանընտա մուխթար օլրուպ, պունլարտան հիչ սիրի սիր կէօնա վաատ վէ վաիտ վէ թալիմաթ գապուլ ալթընտա պուլունամազ. վէ հէրքէս վէրտիյի րէյլէրտէն, վէ հէրքէս մէճլիսին միւզաքէրաթը էսնասընտա պէյան էթթիյի միւթալէալարտան տօլայը սիր վէճհէ իթթիհամ օլունամազ. մէյէր քի մէճլիսին նիզամնամէյի տախիլիսի խիլաֆընտա հարէքէթ էթմիշ օլա ։ Պու խուսուստա նիզամնամէյի մէզքիւր հիւքմիւնէ մուամէլէ կէօրիւլիւր ։

48. Մէճլիսի ումումի ազալարընտան սիրինին խըյանէթ, վէ գանունը էսասինի նագզ ու իխլալ թէշէպպիւսի վէ իրթիքեապ թէօհմէթլէրինտէն սիրի իլէ միւթթէհիմ օլտուղունտա մէնսուպ օլտուղու հէյէթ ազասը մէվճուտէսինին սիւլիսանը էքսէրիյէթի մուհաքէմէսի իլէ գարար վէրիլիր, վէ խախուտ գանունէն հագգը վէ նէֆիյի միւճիպ սիր ճիւրմ իլէ մահքիւմ օլուր իսէ ազալըղ սըֆաթը զայիլ օլուր. վէ պու էֆալէն մուհաքէմէսի իլէ միւճազաթը աիտ օլտուղու մահքեմէ թարաֆընտան րուէյէթ վէ հիւքմ օլունուր ։

49. Մէճլիսի ումումի ազալարընտան հէր սիրի րէյինի սիզզաթ իթա էտէր, վէ հէր սիրինին միւզաքէրէյէ պուլունան սիր մատտէնին րէտտի վէ գապուլինէ տաիր րէյ վէրմէքտէն իմթինաայէ հագգը վար տըր ։

50. Պիր քիմսէ սիքր օլունան իքի հէյէթին իքիսինէ սիրտէն ազա օլամազ ։

51. Մէճլիսի ումումի հէյէթլէրինին իքիսինէ տախի միւրէթթէպ օլան ազանըն նըսֆընտան սիր զիյատէ հազըր պուլունմատըղճա միւզաքէրէյէ միւպաշէրէթ օլունամազ. վէ քեաֆֆէյի միւզաքէրաթ, սիւլիսան էքսէրիյէթի իլէ մէշրուտ օլմայան խուսուսաթտա, հազըր պուլունան ազանըն էքսէրիյէթի մութլագասը իլէ գարարկիր օլուր, վէ թէսավիյի արա վուգուպունտա րէիսին րէյի իքի արա էտիլիր ։

52. Պիր քիմսէ չալըշընա միւթէալլիգ մասլահաթ թօլայը մէճլիսի ումումինին իքի հէյէթինտէն սիրինէ տուխուլ մէրայի հալտէ, էյէր էվվէլա ազա օլտուղու մէճլիսին ազիմէթէ վէ խախուտ օ մէճլիսլէրին թէօրի պուլունտուղու մէրճաա միւրաճաաթ էթմէսի լազըմ կէլիր իսէ տուխուլ րէտ օլունուր ։

53. Մուգաննինաթըն գանուն թէքլիֆի վէ եա գավանինի մէվճուտէնին թաալիլ թէքլիֆի, հէյէթի վիւքէլայա աիտ օլտուղու կիպի, հէյէթի այան վէ հէյէթի մէպուսանըն տախի քէնտի վազիֆէլէրի տախիլինտէ պուլունան մէվատտա իսէ գանունի լազիմ թէքլիֆ վէ եա գավանինի մէվճուտէնին թաատիլինի խիթապէն սէնէտլէրի օլմաղէ, էվէլէմէ մագամը սատարէթ վասըթասը իլէ թարաֆը շահանէտէն իսթիզան օլունուպ, իրատէ սէնիյէ միւթէալլիգ պույուրուլուր իսէ, տէօ օլտուղու մատտէլէրին վէրիլէճէք իզահաթ վէ թաֆսիլաթ իւզէրինէ լաիհալարընըն թանզիմի շուրայը տէվլէթէ հավալէ օլունուր ։

54. Շուրայը տէվլէթթէ սիլ միւզաքէրէ թանզիմ օլունաճագ գավանինին լայիհալարը հէյէթի մէպուսանտա, պաատէհու հէյէթի այանտա թէտքիք վէ գապուլ օլունտուգտան սօնրա իճրայի ահքեամընա իրատէ սէնիյէ միւթէալլիգ պույուրուլուր իսէ գանունիյէթ քէսպ էտէր, վէ իշպու հէյէթլէրին սիրինտէ գատիյէն րէտ օլունան գանուն լայիհասը օ սէնէ իճթիմաընտա թէքրար միւզաքէրէյէ գօնուլամազ ։

55. Պիր գանուն լայիհասը էվվէլա հէյէթի մէպուսանտա, պաատէհու հէյէթի այանտա մատտէ մատտէ օքունուպ, վէ հէր սիր մատտէսինէ րէյ վէրիլիպ էքսէրիյէթէ գապուլ օլունմատըղճա, վէ պաատէհու հէյէթի մէճմուասը իսէ սախի ալթէքրար էքսէրիյէթէ գարար հասըլ օլմատըղճա գապուլ օլունմուշ օլմազ ։

56. Պու հէյէթլէր միւզաքէրաթը վէ եա օնլարըն կէօնտէրէճէյի վէքիլլէրինին վէ եա քէնտի ազալարընտան օլմայան, վէ խախուտ րէսմէն մէմուր օլմայան մէմուրինտէն պուլունմայան հիչ քիմսէյի կէրէք եալընըզ վէ կէրէք սիր ճէմաաթ թարաֆընտան վէքեալէթէն սիր մատտէ իֆատէսի իչին կէլմիշ օլտուղու հալտէ գապուլ էտէմէզ, վէ իֆատէլէրինի իսթիմա էյլէյէմէզլէր ։

57. Հէյէթլէրին միւզաքէրաթը լիսանը թիւրքի իւզրէ ճէրեան էտէր, վէ միւզաքէրէ օլունաճագ լայիհալարըն սուրէթլէրի թային իլէ էյյամը միւզաքէրէտէն էվվէլ ազայա թէվզի օլունուր ։

58. Հէյէթլէրտէ վէրիլէճէք րէյլէր եա թայինի էսամի վէ եախուտ իշարէթի մախսուսէ վէ եախուտ րէյի խաֆի իլէ օլուր ։ Րէյի խաֆի ուսուլունուն իճրասը ազայի մէվճուտէնին էքսէրիյէթի արասը իլէ գարար վէրիլմէսինէ մէօգուֆ տուր ։

59. Հէր հէյէթին իչ նիզամը տախիլիսինի միւնհասըրէն քէնտի էլի իլէ իճրա էտէր ։

(Մապաատը կէլէճէք նիւմրօ)

ՓՕԼԻԹԻՔԱ ՀԱՎԱՏԻՍ

Րումի տէք. 21, 1876 վէ Ալաֆր. քան. 2, 1877

ԷՀԱԼԻՆԻՆ ՎԱԶԻՖԷՍԻ

Գանունը էսասի կէրէք ուսուլը հիւքիւմէթէ վէ կէրէք էհալինին հուգուգ ու խըթիյարաթընա տաիր ալտըղը մէօյլէ թէշէտտիւտ իճրաասընը նէշր ու իլան էթմիշ տիր ։ Էհլի սիր գանուն մէճլիսի ումումինին գապուլ օլունմատըղճա սօնկրա թէյիթ ու ալէնի օլամայաճագ ։ Վիւքէլայի էվվէլ մէմուրիյէթլէրինէ միւթէալլիգ ահվալ վէ իճրաաթլարընտան մէճլիսէ մէսուլ օլաճագ ։ Օսմանլըլարըն քեաֆֆէսի հուգուգտա միւսավի օլաճագ ։ Մէհաքիմլէր էն ֆազիլէթլի սիլէ հուգուգլարընը մուհաֆազա էտէճէքլէր ։ Ումումը ճէզալանտըրաճագ վէգայէ, ճինայէթ մէտէնիյէթ հուգուգըյլա թանզիլ վէ թէպտիլ օլունաճագ տըր ։ Պունլար իլէ պէրապէր սիր սօգ միւհիմ գավանին ու նիզամաթ տախի էսասին պէյան օլունմըշ տըր ։ Ֆագաթ գանունը էսասի պու թէսթինի իճրաաթը մէմլէքէթին թէ ... օլունաճագ ։ Մէճլիսի ումումի թէօրի հալտէ Վիւքէլանըն իճրաաթը ... Պունլարըն ... գանունի էսասինին սըտգ ու խուլուսլէ իճրաասը վէ էհալինին հուզուրը մուհաֆազա օլունմասը մատտէլէրինէ իչին փէք մուհթաճ տըր ։ Պունլարա պու մէսէլէլէր հագգընտա տիքգաթ էտիլմէսի լազըմ տըր ։ Ֆագաթ գանունը էսասի քէնտի քէնտինէ ... էհալինին իճրաաթընա ... մէտինէ պուլունան ... լազըմ կէլէն ... սըտգ իլէ իճրա էտիլմէսի լազըմ տըր ։

Գանունը էսասի էհալինին Զաթը հազրէթի շահանէ թարաֆընտան թամամիյէթ ու միւսավաթ միւթէալլիգ օլտուղունա նազարան մէսուլիյէթ ամմէ էհալիյէ տախի ... թաալիմ իլէ էօյրէնիլմէսի ... ։ Էհալինին հուգուգը մազլումիյէթ ... Թիւրքիյէնին ... տէյիլ տիր ։ Ֆագաթ էյէր Օսմանլըլար հուգուգլարընը մուհաֆազա էտէմէզլէր իսէ, գանունը էսասինին իճրասը իչին հուգուգը մատտէլէրի թանզիմ օլունմուշ օլսա տախի, գանունի էսասինին ֆայտասը ... ։

ԳՕՆՖԷՐԱՆՍ

Պու հաֆթա ալընան Եվրօփա կազեթալարը գօնֆէրանսըն միւզաքէրաթը թամամիյէսի իւզէրինէ ալթ անէքի հալաթսըզլըղը վէրմէքտէ տիրլէր ։

Րուսիա Պալքանլու Միւսլիմանէ էհալինին էլիմէն սիլահլարընըն ալընմասը, վէ Չէրքէզլէրին Րումէլիտէն Անատօլույա նագլ օլունմասը թէքլիֆլէրինի կէրի ալմըշ տըր, ֆագաթ Րումէլիյէ Էնկիլըզ Չէրքէզ մէհաճիրի կէօթիւրիլմէսինին թէքլիֆ էթմիշ տիր ։ Րուս տաքէրինին Պալքանլըտա սէվք օլունմասը թէքլիֆի էտրինէ Մէմլէքէթէյն խալքը Պելճիքա ասաքիրինին մէզգիւր վիլայէթէ կիրմէսի թէքլիֆ օլունտու ։ Պու թէքլիֆ իւզէրինէ պազը միւշքիլաթ զուհուր էթմիշտէն նիհայէթ Նիզամ ասաքիրի էտրինէ, Եվրօփանըն մուխթէլիֆ մահալլէրինտէն 6,000 գատար կէօնիւլլիւ ասաքէր թէշքիլինէ վէ Պալքանլըտա պուլունմաքլըղը թէճրիպէնին նուգսէթ էտէճէք վէ Եվրօփա ասքէրլէրի թարաֆընտան թային օլունաճագ օլան գումիսիօն մայէթինտէ պուլունմասընտա իթթիֆագ հասըլ օլմուշ ։

Մէօյլէնտիյինէ կէօրէ գօնֆէրանսըն միւզաքէրաթը խաթիմէյիյէսինէտէ գարարկիր օլան սիւկէր պաշլըճա թէքլիֆլէր աթըլաքէրտիր ։

Սօֆիա վէ Թռնա վիլայէթլէրինին թէվսիի իլէ Մօնասթըր վէ Միլիզէ մէզգիւր վիլայէթլէրէ տախիլինէ ալընսըն, վէ Հէրսէք Պօսնա իլէ պիրլէշթիրիլսին։ Իշպու իքի վալի վիլայէթ վալիլէրի Քրիսթեան օլսուն։ Մութէսարրըֆ վէ գայմագամ վէ միւտիրլէր էհալինին ըստըրապը կէօրէ Միւսլիմ վէ եա կըյրի Միւսլիմլէրտէն նասպ ու թային գըլընսըն։ Ասաքիրի շահանէ Շումնա, Վարնա, Վիտին վէ սաիր մահալլէրէ պուլունան գալէլէրէ իգամէ էթթիրիլսին ։ Վիլայէթլէրին իմթիյազ վէ ասայիշինին մուհաֆազասը իչին հէր սինֆ էհալիտէն գուրա իլէ միլլէթ ասքէրի ալընսըն ։ Մէզգիւր վիլայէթլէրին վէրկիսի ... ազավի ... գուրա ... մէճլիսի վիլայէթ ... թայինի ... սիւլիսան ... ։ Պու խուսուստա սիր գաչ ալ թէճրիպէ օլունսուն, հէրքէս Պապը ալիյէ վէ հէրքէս էհալիյէ ֆայտալը վէ խօշ կէօրիւնմէյէ սաշլասըն, Թէսալիա վէ Եպիրօս վիլայէթլէրինտէ սաիր իճրա օլունմալը գօնֆէրանսըն թէքլիֆլէրինտէն սիրի իմիշ։

Հէչէն չարշամպա կիւնիւ գօնֆէրանսըն մէճլիսլէրինին սօնքը իճթիմաընտա գարար ... օլունտուղունա գարար վէրմիշ։ Պու գարարը վէրտիքտէն սօնրա գօնֆէրանսըն միւզաքէրաթը խաթիմէյէսինէ վէրիլէն գարարըն ... միւզաքէրէ օլունմայա պաշլամը, վէ ... գօնֆէրանսըն թարաֆընտան թայինի միւզաքէրէ ... սիրտիր ։

Սալը կիւնիւ Լօրտ Սալիսպուրի Զաթը հազրէթի շահանէ իլէ սուրէթի մախսուսատա միւլաքաթ էյլէտի ։ Մէօյլէնտիյինէ կէօրէ, մէզգիւր միւլաքաթթա Լօրտ Սալիսպուրի Զաթը հազրէթի շահանէյէ Ինկիլթէրանըն Րուսիա իլէ Թիւրքիա արասընտա թէվասսութ էթմէք խըթէրի օլտուղունու, ֆագաթ մահզուրէյէ Թիւրքիյա մուավէնէթ էթմէյէ իմքեանը պուլունմազ տըր ։

Գօնֆէրանս իչինտէ աէֆա օլարագ կէչէն ճումա էրթէսի կիւնիւ իճթիմա էյլէտի, վէ պու իճթիմաըն գօնֆէրանսըն միւզաքէրաթը խաթիմայէսինէ կէօթիւրիւլմիւշ օլան թէքլիֆլէրէ սաղը թէյաթթուլէթ իճրա օլունտու ։ Մէսէլէի հազըրէ սօնթաննէ սուրէթտէ թէսվիյէ տիլիր օլսալ, սուլհուն իպգա պուլունմաղը ինթիխապ էտէն տիր ։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Տէվլէթի ալիյէնին Պէրլին սէֆիրի սապըգ վէ չիմտի գօնֆէրանս ազասընտան պուլունան Էթհէմ փաշա հազրէթլէրի շուրայի տէվլէթէ րէիս նասպ օլունմուշ տուր։

— Հէչէն չարշամպա կիւնիւ Արապատանտա գայէթ մէշհուր մէ ... Այվանսարայի էֆէնտինին ճէնազէսի ալայը Դալիթա ... իթիւ օլունտու։ Էրմէնի փաթրիքի Խօրէն սրբազան հազրէթլէրի ... մէզգիւր իսքէլէտէ ... ։

— Իսթանպօլուն մուհաֆազասը իչին ասաքիրի մուլքիյէ Թէշքիլինէ նազարէթ էտէճէք իւզրէ սիր գումիսիօն թէշքիլ օլունմուշ տուր ։ Հէր սինֆ էհալիտէն միլլէթ ասքէրի ... օլունաճագ։ Սէլանիք ասաքիրի միլլէթ ... սիր հաֆթատան սէրի ... ասքէրի միլլէթին ... Պալքան ... կէօրմիւշ ... Պու ասքէրլէր ... Միւսլիմ ... Միւսլիմ օլմայան ... ։

— Նաֆիա միւսթէշարը Օհաննէս էֆէնտի հազրէթլէրի մէմուրիյէթի մահսուսէ իլէ հէչէն սալը կիւնիւ Եվրօփայա կիթմի։ Մէօյլէնտիյինէ նազարէն, Օհաննէս էֆէնտինին մէմուրիյէթի մալիյէճէ սիր մէմուրիյէթ տիր։

— Հէչէն փէրշէմպէ վէ ճումա կիւնլէրի մահզուրէյլէնին ... Թէսլիքէսի ... Սէլանիք ... ... խըտմէթի ... չարշըլարըն ... սիր հէյէճան ... Ճումա կիւնիւ ... քեաֆֆէսի ... սիր հալտէ ... չէքիլմէ ... տէ միւսթէվալի, վէ տիւքքեանլարըն ... Պուրայ ... սիր օտա էրմէք իչին 6 գուրուշ գատար վէրիլիր ։

ՄԱԼԻՅԷ ՎԷ ԹԻՃԱՐԻՅԷ

Տէք. 20, 1876 վէ, քան. 1, 1877

Էսհամը ումումիյէ	12. 10	Րում. տէմիր եօլ սէհմի	30 ¼

ԱԳՃԷ ՖԻԱԹԸ, լիրա Օսմ. 100 գրուշտան

Մէճիտիյէ	104 ¾	Փօլ	88 ¼
Գափիմէ	132 ½	Նափօլէօն	87 ½
Պաղըր ալթըն	152	Լիրա Ինկլ.	110

Ամէրիգա միսիօնէրլէրի շիրքէթի թարաֆընտան
Միւտիւրիւ ճէրիտէ Ճ. Պ. Կրին

ԻՍԹԱՆՊՕԼ
ՄԱԹԲԱԱՅԻ ԱՐԱՄԵԱՆ
Զաղֆաղճըլար Սավօրեան խան, Նում. 12.